

Coöperatieve propaganda

Bron: AZB nr 51/ 52 - 18 en 25 dec. 1931

Heeft het zin om in deze moeilijke tijden inwendige wrijvingen in het Nederlandse bedrijfsleven op te wekken of te versterken? Ons inziens kon men daarvoor geen ongunstiger ogenblik kiezen.

Daarom menen wij dan ook, dat het algemene vraagstuk: coöperatief of particulier bedrijf in landbouwhandel en landbouwindustrie er zich allerminst toe leent om op het ogenblik uitgevochten te worden.

Wij hebben in deze steeds het standpunt ingenomen: laat particulier en coöperatief bedrijf in gezonde verhoudingen doch overigens vrij naast elkaar werken. De toekomst zal dan recht spreken.

Wij staan nog op dit standpunt. Aangezien de betekenis van het particuliere bedrijf van coöperatieve zijde herhaaldelijk werd aangetast, zagen wij ons nu en dan voor de noodzakelijkheid geplaatst, het eerstgenoemde op goede gronden te verdedigen en zijn positieve betekenis - ook voor de landbouw - in het licht te stellen.

Wij zouden dit ook thans kunnen doen en zulks wel met des te meer succes, omdat de waarde van het particuliere bedrijf voor de boer, die er mee samenwerkt thans wel zeer duidelijk aan het licht treedt. En omdat omgekeerd de bezwaren der coöperatie voor de boer thans minder dan ooit verborgen blijven.

Wij staan echter, op het standpunt, dat dergelijke inwendige Nederlandse wrijving thans noodzakelijk moet achterwege blijven. Er is naar ons gevoelen meer aanleiding voor praktische samenwerking dan voor principiële strijd.

Edoch.... men kan tot strijden gedwongen worden. Het begint er op te gelijken, dat van coöperatieve zijde neigingen in die richting bestaan. Voor korte tijd lazen wij in het Officieel Orgaan van de F.N.Z. in die richting een publicatie van een landbouwonderwijzer, die met klaarblijkelijke instemming van de redactie werd overgenomen. Wij hebben daar tien het zwijgen toe gedaan.

Deze week lezen wij in hetzelfde orgaan weer een publicatie over propaganda voor coöperatie op Walcheren. Onder meer wordt daarin de stelling verdedigd, dat de boeren moreel verplicht zijn om lid te worden van alle coöperaties, die werken in hun district. Er staat meer in dit stukje, waaruit blijkt dat de schrijver de materie waarover hij het heeft, slecht beheerst. Ware zulks wel het geval, dan zou hij niet aan het verwijt kunnen ontkomen, dat hij bewust tracht de boeren te misleiden.

Indachtig aan wat wij hierboven schreven, gaan wij op het onderwerp heden nog niet verder in. Want wij hopen nog altijd, dat ook in coöperatieve kringen men zal gaan inzien, dat het algemeen belang op het ogenblik met eenzijdige, onware en daardoor voor anderen kwetsende propaganda slecht gediend is. Wij laten daarom deze prikkelingen met het oog op het algemene welzijn enige ogenblikken langs ons afglijden.

Indien echter blijkt, dat men aan coöperatieve zijde van andere gedachten is, dan blijft ons niet anders over dan om over deze onderwerpen te gaan zeggen, wat wij menen dat

er van gezegd moet worden. Dat men dan de verantwoordelijkheid voor inwendige strijd in de Nederlandse zuivelbereiding echter niet op ons schuiven! Onze kruitmagazijnen zijn goed gevuld, het kruit is droog, het hangt slechts van ons af of wij het gebruiken zullen. Wij wensen dit niet; wij zijn zelfs tot opofferingen bereid, om de arsenaal gesloten te houden. Mits anderen met gelijken geest bezielde blijken te zijn. Wij wensen de strijd niet, doch vreezen hem evenmin!

AZB. 25 dec. 1931

Ingezonden. *Coöperatieve propaganda of Status quo?*

Met betrekking tot de eerste helft van mijn opschrift schreef u een artikel in uw blad van de vorige week, waarin ik o.m. lees: „Coöperatief of particulier bedrijf in landbouwhandel en landbouwindustrie er zich allerminst toe leent om op het ogenblik uitgevochten te worden”.

Misschien dat u gelijk heeft, Mijnheer de Redacteur, en is het vraagstuk „to be or not to be” voor de boer nu wel het allesbeheersende vraagstuk, waarbij in 't niet vallen de principiële strijdsvragen, die evenwel niet ontsproten zijn aan het brein van een enkelen utopist, maar geboren zijn uit het economisch inzicht met betrekking tot de vrijheid van de boer. Ook ik beweeg mij, terwille van de Godsvrede, niet verder op dit pad.

U schrijft evenwel verder: „Laat particulier en coöperatief bedrijf in gezonde verhoudingen, doch overigens vrij naast elkaar werken”.

U wilt, wanneer ik uw artikel juist aanvoel, samenwerking tussen coöperatie en particulieren bedrijfsvorm.

Waar wilt u nu eigenlijk met de samenwerking beginnen, en waar wilt u ophouden? Heb ik goed gelezen, dan wilt u de samenwerking niet ten voeten uit, maar beperken.

Heb ik goed verstaan, dat u niet bij de boer wilt beginnen met de samenwerking? Zegt u bijv. in Status quo vanaf de boeren ingevoerd, of blijft u daar het standpunt handhaven: Haal binnen, wat binnen te halen valt?

Dit zijn zo enkele punten, Mijnheer de Redacteur, die toch wel enige nadere toelichting behoeven, opdat wij meer precies weten, waar wij aan toe zijn en wanneer wij de strijdbijl neerleggen, waarvoor wij dat doen en waarop wij dat doen.

Ik behoor niet tot hen, Mijnheer de Redacteur, die in de Coöperatie de lijnen mee aangeven, ik volg evenwel toch altijd met zeer veel belangstelling wat zich op het landbouw- en zuiveltooneel afspeelt.

Ik hoop dan ook dat u mijn stukje wilt plaatsen en misschien naar aanleiding daarvan uw ideeën nader kenbaar maken.

Intusschen zeg ik u dank voor de opname.

Terwispel. VISSER.

Aanteekening van de redactie:

Natuurlijk voldeden wij gaarne aan het verzoek van inzender om het bovenstaande te plaatsen. De Heer Visser heeft uit onze publicatie van de vorige week terecht geconcludeerd, dat naar ons oordeel de tijd meer rijp is voor samenwerking tussen de verschillende vormen van zuivelbereiding en zuivelhandel dan voor principiële strijd over de beginselvraag: coöperatief of particulier. Wij hebben dit reeds gedurende vele jaren be-

toogd omdat wij de toestanden die komen zouden voorzagen. Al is de crisis sneller en in nog scherper vorm gekomen dan iemand heeft kunnen vermoeden. Een bespoediging en verscherping, die bevorderd werden door het samengaan van de naar onze mening reeds vanaf het einde van de oorlog groeiende en onafwendbare zuivelcrisis met de algemene economische wereldcrisis.

Reeds sedert verscheidene jaren hebben wij gezegd: de grote vraag voor boeren en zuivelbereiding is niet of de bedrijven coöperatief dan wel particulier zullen zijn, maar hoe wij de Nederlandse zuivelbereiding en melkveehouderij in stand zullen houden. Waaruit volgt, dat het grote belang niet lag in het vraagstuk van een bedrijfsvorm, doch in de vergroting van de intrinsieke kracht van de Nederlandse zuivelbedrijven als één geheel.

Deze krachtsvergroting nu kon en kan naar onze overtuiging slechts tot stand komen door samenwerking der verschillende bedrijfsvormen. En zij wordt tegengewerkt door het stellen en verscherpen van de principiële antithese: particulier - coöperatief, van welke antithese wij nu de juistheid maar laten rusten.

Nu komt de Heer Visser met een tweetal praktische vragen: waar moet die samenwerking beginnen en ophouden en hoe denkt gij met name over een bevrozing van de verhouding tussen boeren en fabrieken? Op deze vragen moeten wij om drie redenen het antwoord schuldig blijven.

In de eerste plaats omdat een principieel besluit tot samenwerking naar ons gevoelen geen grenzen kent. Met andere woorden: als zulk een besluit eenmaal genomen is, valt over alles te praten en kan de groei der samenwerking slechts belemmerd worden indien een der partijen zich bij voorbaat aan begrenzungen bindt.

In de tweede plaats omdat door de beantwoording van deze vragen wij van het principiële terrein af geraken en komen op het praktische terrein der afzonderlijke fabrieken.

Het heeft geen zin, op dit terrein zonder voldoende voorbereiding op zichzelf staande uitspraken te doen, die de geest reeds bij voorbaat zouden kunnen bederven en die slechts als onderdeel van het gehele complex juist beoordeeld zouden kunnen worden.

En in de derde plaats, omdat de samenwerking waarvan hierboven sprake is, inmiddels geboren werd. Vanaf dat ogenblik ware het niet juist om de onderwerpen die daarbij ter sprake zullen komen bij voorbaat reeds in de vakbladen te behandelen, waardoor het werk van de voor dit doel thans gevormde commissie bemoeilijkt zou worden.

Het besluit tot samenwerking en de vorming tot dit doel van een commissie is overigens het duidelijkste bewijs, dat wij in onze overtuiging niet meer alleen staan en zal ongetwijfeld tot de Heer Visser, die overigens het samengaan niet zonder meer van de hand wijst, ook spreken. Wellicht dat hij van die zijde t.z.t. een omljnd antwoord op zijn vragen zal krijgen.